

JOUSTAVUUDESTA KILPAILUETU

Pielisen Karjalan IV Tulevaisuusfoorumi järjestettiin äskettäin Nurmeksessa teemalla "Joustavampi työelämä – parempi elämä". Asia antaa tärkeydessään aiheen myös tälle pääkirjoitukselle.

Joustavuudesta on tulossa merkittävä kilpailuetu työnantajille, työntekijöille ja myös koko seutukunnalle. Työnantajat saavat helpommin työvoimaa myös osa-aikatoihin ja äkillisiin tuuraustarpeisiin. Työntekijät voivat yhtä aikaa olla monen työnantajan palveluksessa. Seutukunta puolestaan hyötyy siitä, että veronmaksajat voivat yhdistää eri töitä yhdeksi toimeentuloksi ja sitä kautta suuremmiksi verotuloiksi. Koko yhteiskunta hyötyy työn määrän kasvusta.

Keskustelussa työurien pidentämisestä on unohtunut työn määrän lisääminen työsuhteiden sisällä. Liian moni pätevä työntekijä tekee Pielisen Karjalassakin vajaata työviikkoa vastoin tahtoaan. On tärkeää lisätä työn määrää yhdistämällä vajaita työpanoksia ehjiksi ja täysiksi toimenkuviksi.

Pielisen Karjala haluaa saada uuden merkittävän kokeilun sosiaaliturvamaksujen alentamiskokeilun päättyessä tämän vuoden lopussa. Esi-tyksemme asiaan on työpooli, jossa työvoimaa voidaan joustavasti tarjota eri työnantajille. Tähän pooliin ajatuksen sisältyy myös valtion osallistuminen "työn määrän" kasvattamiseen.

Työ tulee sanakirjassakin ennen verotuloja. Tämä on meidän päättäjien ja kehittäjien hyvä yhdessä nöyrästi muistaa!

Asko Saatsi
toimitusjohtaja, KTT
040 593 4454
asko.saatsi@pikes.fi

Nurmeksessa 2.11.2011 pidetyn Pielisen Karjalan IV Tulevaisuusfoorumin esitykset ja materiaalit löytyvät verkko-osoitteesta: www.pikes.fi (materiaalit).

TULEVAISUUS EI OLE KOHTALO - SE TEHDÄÄN

Pielisen pitäjässä on helppo synkistellä tulevaisuudella. Väestö vähenee ja vanhenee, työttömyys on maan toiseksi korkeinta, tulotaso on seutukunnista maan alhaisin, valtion palvelut poistuvat keskuksiin, kunnat köyhtyvät, kouluja lakkautetaan. Eikä lääkäreitä saada tänne töihin niin millään.

Väestöllisen huoltosuhteen ennuste Pielisen Karjalaan on "haastava". Huoltosuhte tarkoittaa alle 15 ja yli 65-vuotiaiden suhdetta 15-64-vuotiaisiin. Pielisen Karjala on jo nyt lähes sillä tasolla kuin muu maa vuonna 2040 ja Suomi sillä tasolla, missä muu Eurooppa tulee silloin olemaan. Pielisen Karjala on huoltosuhteen muutoksessa muuta maata edellä 5-10 vuotta ja Suomi muuta Eurooppaa edellä noin 20 vuotta, mikä voi tulevaisuudessa antaa meille melkoisen kilpailuedun.

Muuttoliike selittää Pielisen Karjalassa vain osan tästä muutoksesta. Nuoria muuttaa edelleen hieman enemmän

pois ja iäkkäämpiä tulee jonkin verran vähemmän tilalle, vaikka työikäisten tulomuutto onkin lisääntynyt. Suurempi selittäjä on kuitenkin väestön uudistumattomuuden kierre; syntyvyys on tuntuvasti kuolleisuutta pienempi. Kyse on kuitenkin tilapäisestä ilmiöstä. Luonnollinen poistuma alkaa parantaa tilastoja meillä jo 2025-2030, kun suurit ikäluokat alkavat kuolla pois.

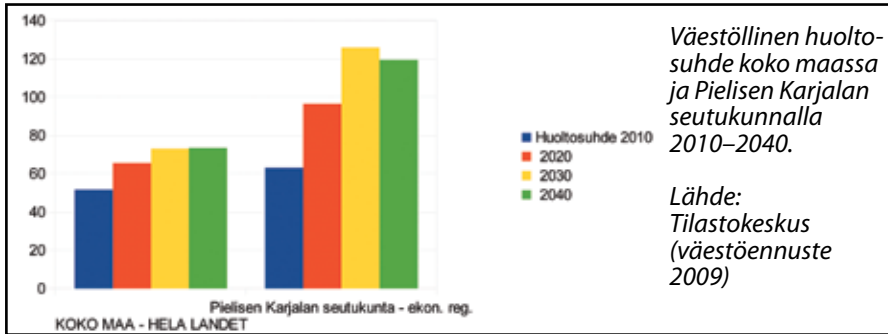
Miksi sitten olla huolissaan? On toinenkin huoltosuhte, taloudellinen. Se kuvaa työllisten ja työttömien sekä työelämän ulkopuolella olevien suhdetta. Kun väestöllinen huoltosuhte on meillä nyt noin 0,6, on taloudellinen jo noin 1,7, joka on Suomen alueiden vertailussa korkeimpia lukemia. Mutta Euroopan tasolla tilanne onkin toinen. EU:n jäsenmaiden keskiarvo huitelee jo 1,3:n paikkeilla. Suhteellinen ero on aivan toinen kuin väestöllisessä huoltosuhteessa.

Ikä sinällään ei ole ongelma vaan tekemättä jäävä työ; työttömäksi jäävien osaamista vastaavia palkkatyöpaikkoja ei ole tai työkyvyttömyys estää

työn teon. Näihin tekijöihin puuttamalla voimme ohjata tulevaisuutta ja parantaa taloudellista huoltosuhdetta.

Pielisen Karjalassa vain reilulla 60 %:lla yli 15-vuotiaista on ammatillinen tai akateeminen tutkinto. Ylempi korkeakoulututkinto on noin 4 %:lla. Elinkeinorakenne muuttuu kiihtyvästi tuotannollisesta tietointensiiviseksi ja palveluiksi. Uusien työpaikkojen luomiseksi on aloitettava määrätietoinen työ osaamisperustan suuntaamiseksi uutta työelämää vastaavaksi. Työntekijöiden ikääntyminen lisää sairauspoissaoloja, yrityksen kalleinta kuluerää, ellei työhyvinvointiin panosteta ennakoivasti.

Panostaminen työpaikoilla ennakoivaan työterveyshuoltoon ja väestörakenteemme huomioon ottaavaan ikäohjelmaan kannattaa niin yrityskohtaisesti kuin Pielisen pitäjänkin kannalta. Alentamalla taloudellinen huoltosuhte ennakoivilla toimilla lähelle väestöllistä huoltosuhdetta nostamme seudullisen kilpailukykyämme vähintään hyvälle Eurooppalaiselle tasolle. Teemme sen ensimmäisenä Euroopassa etuajassa olevan ikääntymisemme turvin. Lisäksi voimme tehdä demografian muutoksen hallinnasta vientituotteen vanhenevan Euroopan markkinoille.

Veli-Matti Hurskainen
koordinaattori
050 303 1211
veli-matti.hurskainen@pikes.fi

TERVEYSKESKUSLÄÄKÄRIN TYÖHYVINVOINTI JA TYÖN VETOVOIMATEKIJÄT

Työelämän joustoilla on työhyvinvointia lisäävä vaikutus. Kaikkien työntekijöiden voimavarat vaihtelevat elämän eri vaiheissa. Työssä jaksamiseen vaikuttavat merkittävästi paitsi työntekijän henkilökohtaiset ominaisuudet myös työntekijän elämäntilanteesta kumpuavat erilaiset kuormitustekijät. Työyhteisön ja esimiehen tuella sekä työntekijän tilanteen kokonaisvaltaisella ymmärtämisellä on työssä jaksamisen näkökulmasta tärkeä rooli. Työteon vastapainona toimivat mielihyvää tuottavat vapaa-ajan harrastukset. Lisäksi ammatillisen osaamisen vahvistaminen lisää työhyvinvointia vähentäessään osaamisen puutteeseen liittyvää työn kuormittavuutta.

Terveyskeskuslääkärin työn sisällössä ja vetovoimatekijöissä tapahtuvia muutoksia on tutkimusmielessä

seurattu 2000-luvun ajan. Hiljattain julkaistu tutkimustulos kertoo terveyskeskuslääkäri työn muuttuneen aiempaa houkuttelevammaksi. Työnkuvan myönteiseen kehitykseen ovat vaikuttaneet lisääntyneet mahdollisuudet työaikajoustoihin ja osa-aikaiseen työhön. Myös päivystysrasitteen vähentyminen päivystystoiminnan keskittämisen myötä on edistänyt työssä jaksamista sekä antanut aikaa perheelle ja harrastuksille.

Ko. tutkimuksen tulokset näkyvät myös itäsuomalaisten lääkäriopiskelijoiden rekrytointitilaisuuksissa. Palkkausta tärkeämpänä työn vetovoimatekijänä pidetään työpaikan koulutusmahdollisuuksia sekä työn joustamismahdollisuuksia elämäntilanteen mukaan. Osa-aikatyön mahdollistavat työjärjestelyt ovat työpaikan vetovoimatekijöitä hyvien ja monipuolisten harrastusmahdollisuuksien ohella. Käytännön taitojen harjoittelulle terveyskeskuksissa asetetaan suuret odotukset, sillä yliopistokoulutus-

sessä käytännön harjoittelun määrä on vähentynyt sisäänottomäärien kasvaessa. Pielisen Karjalan alueen kunnissa lääkärin työ on monipuolista ja työ antaa mahdollisuuksia käytännön taitojen harjoitteluun kokeneen lääkärin tuella. Lääkärit pitävät ammatitaidon ylläpitämistä ja kehittämistä tärkeänä ja siksi mm. suuri osa alueella järjestettävästä teoreettisesta koulutuksesta toteutuu nykyään reaaliaikaisesti videovälitteisinä koulutuksina Pohjois-Karjalan terveyskeskuksiin.

Rekrytointi on pitkäjänteistä toimintaa ja siksi mm. lääkäriopiskelijoiden terveyskeskusjaksojen ja vastavalmistuneen lääkärin työnsisältöön kannattaa panostaa. Hyvin järjestetty opetusjakso toimii mitä parhaimpana julkisen terveydenhuollon rekrytointikanavana.

Anu Niemi, ylilääkäri
Pohjois-Karjalan Sairaanhoidon ja Sosiaalipalvelujen Kuntayhtymä

JOUSTOTYÖ JA LÄHITOIMISTOT UUSIEN TYÖINNOVAATIOIDEN, TYÖSSÄJAKSAMISEN JA KESTÄVÄN ALUEELLISEN KEHITYKSEN EDISTÄJÄNÄ

Nykyiseen elämäntapaamme kohdistuu paljon uusia haasteita erityisesti ympäristön suojelun, työelämän sekä kustannussäästöjen ja sitä kautta yksityisen ja julkisen toiminnan ja palvelujen tehostumisvaatimuksen osalta. Erittäin varteenotettavana ratkaisumallina on uuden sukupolven etätyömalli: joustotyö ja sen suorittamista tukevat tietotekniset, toimitila- ja hallinnolliset ratkaisu- ja toimintamallit.

Perinteinen koti- ja mobiiliperustainen etätyö on saavuttamassa huippunsa. Se on tasaantumassa tasolle, jossa n. 1/3 organisaatioiden henkilöstöstä tekee vähintään 8 tuntia/kk etätyötä. Joustotyö on hyppy seuraavalle tasolle, jossa uusien työmenetelmien ja -tekniikoiden hyödyntäminen mahdollistaa etätyön uusille työntekijäryhmille.

Etätyöstä joustotyöhön ja edelleen joustoelämään siirtymistä tukevat lähi-etäisyydellä sijaitsevat lähitoimistot tai liikenteen solmukohdissa olevat ns. satelliittitoimistot, joissa tietotekniikkaa työssään käyttävät henkilöt voivat työskennellä virtuaaliorganisaatiossa. Näissä toimistoissa he voivat hyödyntää uusia tekniikoita, kuten videoneuvottelua, pilvipalveluja, paperittomia prosesseja sekä erilaisia yhteistyöskentelymenetelmiä.

Etätyötä tarjoavien yritysten ja organisaatioiden työn tuottavuus kasvaa jopa yli 30 % ja työtilojen hankinnan kustannussäästöt ovat yleensä 15-25 %. Videoneuvottelujen käyttö voi vähentää matkakuluja jopa 75 % ja laitteistojen kuoletusaika voi olla käytöstä riippuen vain 3-6 kk, joten investointikulut voidaan ottaa nykyisistä matkabudjeteista. Paperittomilla, tietoturvalisillä hallinnollisilla prosesseilla saavutetaan tutkimusten mukaan 20-40 % parempi tuottavuus ja kustannussäästöjä muissa kuluissa. Työntekijöiden työtyytyväisyys, sitoutuminen työhön ja työnantajaan kasvaa, kun he voivat suunnitella työnsä itsenäisemmin, käyttää taitojaan kokonaisvaltaisesti. He vastaavat itse työnsä tuloksista. Lisäksi on vähemmän työstä poissaoloja, kodin ja työpaikan väliseen työmatkaan viikoittain kuluva aika vähenee sekä perhe-elämän ja työn toisiinsa sovittamiseen liittyvä stressi vähenee. Joustotyö tukee työurien pidentymistä ja joustavaa eläkkeelle siirtymistä.

Haasteena joustotyölle ovat oman ja työajan sekoittuminen ja tunne, että palkka on riittämätön suhteessa työsuoritukseen, sillä joustotyössä tehdään pääsääntöisesti enemmän työtä kuin normaalisti, työtä häiritsevien tekijöiden vähetessä. Yhteiskunta hyötyy joustotyöstä. Se tukee ammattitaitoisesta työvoimasta saatavuutta (alueellinen koheesio), mahdollistaa pidentyvät työurat ja joustavan eläkkeelle siirtymisen (sosiaalinen koheesio) sekä

tukee ympäristöpolitiikkaa ilmastonmuutoksen torjunnassa ja ympäristön suojelussa sekä energiankulutuksen vähentämistä (kestävä kehitys). Joustotyö tukee myös luonnollisella tavalla työperusteisen liikenteen vähenemistä: vähemmän ruuhkia, onnettomuuksia, tieinvestointeja tai -tullijärjestelmiä. Lähitoimistot ja joustotyö tukevat uusien sähköisten palvelujen ja liiketoimintamallien innovaatioita ja käyttöönottoa sekä luovat uutta yhteisöllistä toimintaa paikallisella tasolla edesauttamalla uusien yritysten perustamista (naiset, nuoret, vammaiset, maahanmuuttajat, jne.) sekä julkisten ja yksityisten palvelujen saatavuutta paikallisella tasolla (virtuaalipalvelut videotekniikoilla).

Lähitoimistomalli on kehitetty vastaamaan korkeaa turvallisuustasoa vaativaa internetin yli tapahtuvaa ajasta ja paikasta riippumatonta joustotyötä sekä sen vaatimia tekniikoita. Joustotyön ja lähitoimiston yhdessä muodostama periaate on laajenemassa nopeasti useassa Euroopan maassa, myös globaalisti. Esimerkiksi Ranskassa lähitoimistomalli etenee kymmenien vanhojen, ympäri maata sijaitsevien "tietotupien", "télécentrien" kautta. Niitä pidetään eräänä merkittävimmistä keinoista aluekehityksen kannalta.

Tapio Rissanen, puheenjohtaja
Suomen Joustotyöyhdistys

JOUSTAVA TYÖELÄMÄ – PAREMPI ELÄMÄ – askeleita

Pielisen Karjalan työvoiman nopea eläköityminen ja nuorten ikäluokkien muuttaminen pois kotiseudulta mahdollistavat työelämän rakenneuudistusta Pielisen Karjalassa. Uusi SeutUra -hanke järjesti Pielisen Karjalan Tulevaisuusfoorumin yhteydessä 3.11.2011 "Joustava työelämä – parempi elämä" -askeleita työpajan, jossa etsittiin foorumin teemasta konkreettisia toimenpide-ehdotuksia tähän muutokseen.

Työpajassa pohdittiin keinoja työuran pidentämiseen ja sitä, mikä saisi nuoret palaamaan takaisin synnyinseudulle opintojen päätyttyä. Yhtenä seutukunnan houkuttelevuutta lisäävänä tekijänä nähtiin nykyistä paremmat edellytykset yksilöllisiin, joustaviin ratkaisuihin työn tekemisen ja vapaaajan välillä. Parantaahan mahdollisuus työn hallintaan sekä fyysisistä että psyykkistä terveyttä ja näin ollen tuo

lisävuosia työuralle.

Työhyvinvoinnista ja työnilosta foorumissa puhunut Työterveyslaitoksen erityisasiantuntija Eija Lehto käsiteli alustuksessaan joustojen avulla saavutettavaa työuran kestävyyttä ja hyvinvointia. Eija Lehdon mukaan työhyvinvointi on rätätälöintiä, jossa työntekijän ominaisuudet ja työn kuormitustekijät ovat tasapainossa keskenään. Ristiriitatilanteissa yli- tai alikuormittunut työntekijä ei voi hyvin ja on vaarassa sairastua. Yksilön voimavarat kuten terveys ja työkyky, tyytyväisyys työhön ja motivaatio vaihte-

levat työuran aikana elämäntilanteen mukaan. Joustoja työhön tuovat esim. perhevapaa, vuorotteluvapaa, ikävapaa, joustava työaika ja työaika-autonomia.

Eija Lehdon lisäksi työpajassa puheenvuoron käyttivät PAWT -hankkeen projektipäällikkö Ari Tarkiainen ja tutkija Aarni Moisala Aalto yliopistosta.

Marja Hietala
yritysuvojoja
UusiSeutUra -hanke
040 135 0893
marja.hietala@pikes.fi

Uusi SeutUra -hanke järjesti "Joustava työelämä – parempi elämä" -askeleita työpajan, jossa etsittiin Pielisen Karjalan Tulevaisuusfoorumin teemasta konkreettisia toimenpide-ehdotuksia.

POHJOIS-KARJALAN KIINTEISTÖ- JA TONTTIPÖRSSI

Pohjois-Karjalaan on avattu maakunnallinen kiinteistö- ja tonttipörssi helpottamaan paluu- tai maallemuuttoa harkitsevan asunnon ja tontin etsintää. Pörssi on tarkoitettu yksityisten kiinteistötietojen julkaisukanavaksi. Sen käyttö ja siinä ilmoittaminen on maksutonta. Ilmoituksia voivat jättää niin asuntojen ja tonttien myyjät ja vuokraajat kuin niitä etsivätkin osoitteessa: tonttiporssi.visitkarelia.fi.

Pörssiä hallinnoi Moderni maaseutukoti Pohjois-Karjalassa -hanke. Myöhemmin ylläpitovastuu siirtyy maakunnan kolmelle kehitysyhtiölle. Pörssin toimintaa kehitetään siten, että ilmoittajat pääsevät itse muokkaamaan ja poistamaan ilmoituksiaan. Kiinteistö- ja tonttipörssi on sijoitettu www.visitkarelia.fi -sivustoon, joka on koko maakunnan tarjontaa esittelevä verkkopalvelukokonaisuus.

Veli Lyytikäinen
 projektipäällikkö
 Moderni maaseutukoti
 Pohjois-Karjalassa -hanke
 040 356 8301
veli.lyytikainen@pikes.fi

**POHJOIS-KARJALAN
 KIINTEISTÖ- JA TONTTIPÖRSSI**

MYYDÄÄN

OSTETAAN

HALUTAAN VUOKRATA

VUOKRALLE TARJOTAAN

ILMOITA
 ILMAISEKSI

Pohjois-Karjalan kiinteistö- ja tonttipörssi on palvelu, jossa kiinteistöjen ja tonttien omistajat ja tarvitsijat kohtaavat.

Tontteja, asuntoja, kesämökkejä, kyläkouluja, teollisuustiloja jne.

Käy tutustumassa ja löytämässä oma unelmasi. Kiinteistö- ja tonttipörssin löydät osoitteesta: tonttiporssi.visitkarelia.fi

VisitKarelia.fi
 Uusi työ • Uusi elämä • Pohjois-Karjala

**COMMUNITY BUSINESS
 PIELISEN KARJALA 2012–2014**

PIKES Oy ja Lieksan kaupunki toteuttivat vuonna 2011 "Sosiaalinen yritystoiminta osana Pielisen Karjalan pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaa" -esiselvityshankkeen. Hankkeen budjetti oli 50.000 euroa ja sitä rahoittivat Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja Lieksan kaupunki.

Hanke teki esiselvityksen ja suunnitelmat pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen suunnatusta uudesta seudullisesta yhteistyömallista Pielisen Karjalaan. Lisäksi selvityksessä tarkasteltiin purkurakentamisen alihankintapalvelujen ja purkumateriaalin kierrätyksen soveltuvuutta osaksi selvitetyn yhteistyömallin toimintaa.

Hankkeen tuloksena syntyi alustava esitys CB Pielisen Karjala ry:stä (CB= Community Business). Toimintamallissa seutukuntaan perustettaisiin yhdistys, jossa jäseninä toimisivat kaikki alueen kunnat. Toimintaan pyydetäisiin mukaan alueen nykyisiä välityömarkkinatoimijoita. CB Pielisen Karjala ry:n päätoiminnot olisivat yleishyödyllisistä toiminnoista vas-

taava ja liiketoiminnasta vastaava osa. Yleishyödyllisen osan tärkein tehtävä olisi tarjota seudun työttömille erilaisia aktivointi-, kehitys- ja koulutustoimintoja, joiden kautta he voivat työllistyä joko avoimille työmarkkinoille tai yhdistyksen liiketoiminnasta vastaavaan yksikköön. Yleishyödyllinen osa toimisi tiiviissä yhteistyössä alueen TE-toimiston ja kuntien kanssa. Yleishyödyllisen osan toiminnot järjestettäisiin jokaiseen kuntaan perustettavan työpajan muodossa. Liiketoiminnasta vastaavan osan päätehtävä olisi tarjota seudulle vuokratyövoimaa sekä alihankintapalveluita. Lisäksi liiketoimintaa voisi syntyä mahdollisesta purkutavaroiden myynnistä. Vuokratyövoimaa tarjottaisiin esimerkiksi SOTE ja metsänhoitoaloille. Tärkeä periaate esitetystä mallista on, ettei se heikennä nykyisten välityömarkkinatoimijoiden toimintaedellytyksiä vaan tuo etuja yhteistyön ja synergiahyötyjen kautta. Toimintamalli ei saa myöskään vaarantaa nykyisten yritysten toimintaedellytyksiä markkinoiden vääristämisen kautta.

Esitetyn CB Pielisen Karjala ry:n perustamisen mahdollisuutta tullaan selvittämään lisää vuoden 2012 aikana.

Jatkotyön ensimmäisessä vaiheessa käydään keskustelut seudun nykyisten välityömarkkinatoimijoiden kanssa. Lisäksi toimintamallista tullaan keskustelemaan seudun kaupunginhallitusten iltakoulukokouksissa. Mikäli sekä nykyiset toimijat että alueen kunnat näkevät esitetyn toimintamallin hyväksi, tehdään sen perustamisesta ja resursoinnista esitykset elokuussa 2012.

Jani Karjalainen
 ohjelmapäällikkö, FM, HHJ
 050 590 4015
jani.karjalainen@pikes.fi

**Pielisen Karjalan
 Kehittämiskeskus Oy PIKES**

Nurmeksen toimipiste
 Karjalankatu 12, 75500 Nurmes

Valtimon toimipiste
 Kuntalaisten Talo
 Kunnantie 1, 75700 Valtimo

Lieksan toimipiste
 Lieksan Yhteispalvelupiste
 Moisionkatu 1, 81700 Lieksa